

Bakonyi Péter

Ünnep haván...

Úgy áll őrt egy maréknyi elcsöndesült falu,
Tél kötényéből hótengerbe szórt vályogsziget,
mint ködkazalból előmeredő sziklakatonák,
leszúrt szálkacsomók, megcsonkolt gyökerek,
s csak fényzilánkként szikráznak néha fel.

Körül jégkővé merednek a lomha utak, mintha
földfolyók csúsznának egymáshoz a rögön,
ahogy szelíd hernyók araszolnak az ágakon át
bebábozódás előtt, s a termékeny lepke-tudatot
elszenderíti a havazás selyemsimásága.

Mint szűk barlangba szorult vad, szűköl a szél,
mikor ráseper a fagyáros ugarra, s már orkánként
lódítja meg harangkötelét, s a zúzmarázó, rekedt
zenétől megremeg minden teremtett anyag s az éj,
de mintha ember sehoh se járna a havas hantokon...

Fűrész-sikolyok szakadnak ki a csendből tétován,
villám-kék virágok nyílnak a fagy kaszája élén,
térdre rogyva gázolnak hullámai közt a hónap
a sápadt arcú fák, s a házak, mint mészközületek
ragyognak elő az évszak fehér oltárára hullva.

A hűlő falak felett mélyről szakadt fohászok
füstlenek fel, kémények fújta lélek-párolgások,
s úgy lebegnek, mint elpihent felhőlány-sereg
a milliárd-fényű, keretetlen égtükör előtt,
kitáncolván magukat kozmikus rítusok alól.

A régi gerendák közt, odabenn, lisztként szítál
a beszűrődő holdlámpa-láng, és félelem perceg
egyhangúan, mint rossz alvók halk horkanásai,
lázat pattog hozzá a kifeszült alakok görcsös íve,
s mintha tovább ferdülne a falra vert feszület is.

Sokszor mosott arcként néz le a szögről kötény,
kalap, ködmön az ébredőkre, mikor a néma kakas,
az idegekbe épült nagymutató a kiszabott kotta
ütemén felijeszti az álom fogságában álmodozókat
a sóhajok által fosztogatottan elnehezült levegőben.

Az óriáscsészéből a hajnal lassan kiszürcsöli
állott nedveit a vakéjnek, helyükbe fény csurog,
s mikor már hangvilla-halk neszekre is éber a halló,
megreccsen a díkó, s a dunna alá beszivárog a hűség
hidege: a még-nem-álom, de már-nem-szerelem...

S a felpercent idő sűrűsödni kezd, mint a pók lába
alatt az anyag, s mindent beterít azután már a póksors
remegő szövésénye: a várakozás, míg útra kelők üzennek
dróttalan éteren át, lekopoghatatlan morze-dalokkal,
a messze virrasztók legbelsőbb antennáira tapadva.

S bár a sívó jégkarmat-damaszton, Télkirály kristály
asztalán dühödt jégfellegek ijesztik, jégcellők kísértik
a haza talpalókat, gyúrnák őket jégkarú fürgetegek, de
anyák s szeretők imájával nem bírhat sima földi erő, s a
jégszeges csizmák estére majd a verandán toporognak.

De most még nyers virradat árad, s tuskó-szikrát
szísszen a fejsze, amikor végre lecsap a melegért
kiáltozó pulyák éhes hangjára riadtan kelt asszonyt
szinte még mindig ölelő nagy férfikézben az ünnepelő
friss porhavába merült kérges nagy akácfa rönkre.

Mint eltévedt pillangó, mint pehely a szálon, megül a
csend még néhány rezzenésig a kibomló táj fölött, mint
ágra dermedt levél, amit csak egy jégcsepp tart büszke
pózban, amíg az első langyosabb fuvallat, mint emezt
az egyre növekvő zsongás hanghuzata, le nem sodorja.

S akkor felbuzog esengőn, bízón, törődött révülettel
zsolozsmája a nagy Készülődésnek, s mire az ezüstdér
makulátlanra mossa, meglágyul a suvadt földfalat, s két
jégár-mozzanatlan szélbarázda közt a fehér-kövű este
már megkapaszzkodhat, mint egymásba virrasztók s érkezők.

Lassan megtelik a kinyílt ünnepkehely kiömlő, elomló
szívdobogással, a hazahúzott életszekerek néhány órára
csillagos kocsiszínbe gurulnak, kimosolyognak létük kis
füles-kosarából az almaszemű gyerekek, s még a diószemű,
foga sincs aggastyánok is feledik áldatlanságát koruknak.

Kérges héjú emberek nyúlnak sután, hívón szorongva
társuk kinyújtott kezei után, felfénylenek a közösen
pattintott tüzek, mint barlangok mélyén ősi őrszemek
vigyázta kincsek, s eleven lángként még kivirulnak egy
látomásnyira, mielőtt, mint együtt álló bolygók, kihunynak.

Az egymás elé térdeplők közé, mint nyári alma, gurul
a varázsgömb, és vallomások fakadnak belőle, lélek-kelések,
hegednek régi, nagy sebek, s megerednek az új rügyek is,
mielőtt minden visszahullik emberbőr dörzsölte, korhadt,
sokféle nedvektől kiázott kelesztő teknőjébe a sorsnak.

Mire fényes szárnyat bont az időmadár, a jég szemű
reggel, mint a lecsöppent gyertyalé a kövön, a kábulat
kihív, a Tél kocsisa kioldja a gyeplőt, s mind, akik jöttek,
mint átcsomagolt ajándékok, vad szélnek erednek megint:
összetört angyalka-cserepek sírnak utánuk a tüskés fák alatt.

Budapest, 1974. december 20. – 2011. december 22.

Balogh Péter

Ember helyett

Asztalos Dórának

ott jött ki, ahol bement,
befúrta magát és nem kérdezett,
egy kör és egy vonal
húzódott meg, konnektort
színelve testében,
csak cipők szaladtak át
rajta, szőlőcukrot hagyva
maguk után pihenni

Megrepedt táv

Asztalos Dórának

kiköltözni egymásból,
ott hagyni bútorokat
eltolt távok között,
értetlenül guggolni,
s várni, hogy a sose-múlók
heget vágjanak.
metszetben.

Ujvári Luca

Az utolsó három nap

Apám nem csak egy ember volt, nem csak egy rettenetesen rossz szülő, egy megkeseredett ember. Apám volt az a ház, a falai, az ágyam, az állandó fagy, az összeszűkülő éhség a gyomromban, a bűz. Ott volt minden repedésben a falon, az elnyomott cigaretta okozta hegben anyám mellkasán, a szomszédok néma pillantásán átcirkáló félelemben, hogy mind tudták, de még egymás közt sem szóltak róla. Míg vert, egész életem az apám volt. Az ő kontrollja és erőszakossága tartott egyben mindkettőnk, beleragadva egy mocskos, tisztességtelen játszmába, belekényszerítve egy torzóba engem és anyámat. Most már kezdem érteni, milyen kifinomultak voltak a módszerei. Milyen puha, láthatatlan terrorral szótt át mindkettőnk. Megmérgezett minket. Az életem, most huszonnyolc évesen, ebből a méregből ered, csírázik és virágzik ki, ebbe rohad bele mindennap. Felébredek a lakásomban, és azt a repedést látom annak a szobának a falán, érzem a szagokat, hallok a hangokat és újra kisfiú vagyok, újra fázom, újra rettegek. Már soha nem leszek boldog igazán. Emlékeztetnem kell magam, hogy vége. Hogy hiába látom az ő arcát a tükörben, egyedül vagyok. Hogy bármi jobb annál, hogy elveszik tőlem a külvilágot, megáláznak a szeretettel, felhasználják ellenem, hogy gyűlölni se tudjak.

Az első emlékem róla? Anyu sírása az első emlékem róla. Hogy nézem a karján a foltokat, hallgatom apu üvöltését és kisgyermekként is érzem, hogy valami szörnyű rettegés lüktet körülöttem, az a rettegés, amiből kinő az összes emlékem, amiből születtem. Apám üvöltése ma már csak egy elkeseredett, tönkrement ember falak közt csapongó kétségbeesése, de akkor ez volt a levegő, amit beszívtam, a víz és a kenyér, az állandó. Ha belegondolok, mennyire küzdöttem az életben maradásért, nem értem, minek volt annyira erős az a kisgyerek.

Tizenkét éves koromban lett vége. Anyám már nem tudta táplálni az erőszakot. Kiszáradt, az erőszak tönkretette. Még eljárt takarítani, hogy legyen egy kis pénzünk, de egyébként csak feküdt, hagyta, hogy apám rutinja arra nyúzza, csavarja, amerre akarja. Anyám feladta. De én még mozogtam. Csak most látom a fázisait, hogy hogyan vesz el tőled mindent, hogyan facsar ki teljesen.

Ahhoz, hogy megértsd, le kell írnom, milyen volt az életünk. Egy szabályos, szoros körben mozgott az egész. Apám vigyázott erre a körre, hogy ne hogy összeszűküljön körülötte, ne hogy megfojtsa. A gondolatainkat is tudta, mindent látott, mindenre figyelt. Mi lassan és észrevétlenül fulladtunk bele a csendbe, amelyben recsegték a gerendák, hallható volt a mozdulatlan tárgyak mozdulása, remegése, és az egyetlen emberi hang apámé volt. Minden nap ugyanúgy telt. Reggel felkeltünk. Mindig én előbb. Öt vagy hat perccel előbb. Reggelit készítettem, ha volt miből, összekészítettem apám ruháit, kivittem a szemetet, aztán elmentem az iskolába. Anyám valamikor utánam ment el takarítani, apám... ma

sem tudom, hol volt egész nap. Soha nem mertem megkérdezni. Hazaértem délután fél háromra, főztem, feltakarítottam, és öt vagy hat perccel előttük elmentem aludni. Hiba-lehetőség mindig volt. Minden lépésomban és pillantásomban meglátta a hibát vagy a veszélyt, amit meg kellett fegyelmeznie. De bármennyire fájt mindig tudtam, hogy vége lesz. Egyszer csak abbahagyja és egyedül maradok a bőrömben döngölt tetteivel. És ez volt a legrosszabb része, mert mikor vert, nem kellett úgy tennem, mintha nem tenné, mintha minden rendben lenne, mintha nem lenne nyilvánvaló az egész.

Az iskolában ültem a terem közepén, bűzölögve a nyilvánvaló helyzetemtől, érezve magamon a pillantásokat és minden második gondolatomban a lilás fekete, égető szégyen volt, mely egészen születésemtől kezdve kígyózott felfelé a gyűlölethez, csendesen fojtogatva engem és magát, és nem robbant ki, nem tört elő, az utolsó három napig.

Első nap. Ugyanabban a körben. Emlékszem, hogy fekszem az ágyamban, ugyanabban a ruhában, amelyben előző nap voltam, nézem a repedést a falon és nem tudom, hogy aludtam-e, vagy csak valahol máshol voltam egész éjszaka. A romos, ablaktalan szobám tizenkét évnyi keserves élet romjaival vesz körül. Fáztam. Bűdös volt. Romlott étel, penész, áporodott poros szaga elegyedik, olvad össze a hidegben. Furcsa volt az a hideg. Azt hiszem, minden benne volt. Magába szívta az ezeréves bútorok, a limlomok bűzét, azoknak józan ésszel nem hallható recsegéseit, a falak dohosságát. Utáltam őket. A tárgyakat, mert tettetni kellett előttük, pedig köztük történt minden, és mégis olyan mozdulatlanok és hidegek és bűdösek voltak, mint az emberek. Mint a mindent tudó, nem törődöm pillantásaik. És néztem a repedést a falon, és hiába a szokásos kör, hiába a tárgyak mozdulatlansága, más volt belül. Apu nem látta meg, de más volt belül. És mégis minden ugyanúgy ment. Felkelés, reggeli, pakolás, elmorgott, romos életjelek apám szájából, iskola. Lebegtem. Abban a dolgokban. Lebegtem. Elcsúszott mellettem a világ, a hangok, a mozdulatok, az első nap reggelén annyira sem éreztem semmit, mint, amennyire eddig. Egy másik síkon mozgott a külvilág és csak én voltam konkrét, de mégsem valóságos, csak nyilvánvaló volt, hogy megyek valahová, aztán onnan vissza. De nem fájt semmi, nem lappangott, nem félt. Tudod, pár napja rájöttem, mi volt az. De nem bírtam elviselni, most is olyan nehéz és hihetetlen kimondani, de az a semmi, ami elvette tőlem a mindennapi kattánásokat, a boldogság volt. Az a steril semmi, hogy kívülről láttam az egész nyomorult szart, a boldogság volt. Abban a helyzetben az volt a boldogság.

Aznap kívülről láttam a kört, ahogy ülök csendben a teremben, ahogy a pillantások végigsiklanak rajtam, de nem fogtam fel, hogy ez a zsibbadtság, ez a minden mellett elhaladó üresség éppen megmenti az életemet és anyuét. Akkor nem fogalmazódott meg a fejemben semmilyen érzés, épp csak figyeltem rá, hogy az egyik gyerekszem máshogy tapad rám, nem siklik el rajtam, rám ragad. A fejem magától mozgott, felé fordultam. Már nem tudom, mi volt a neve annak a fiúnak, régóta nem találkoztam vele, de az a közös titok, amit megláttam benne, mindkettőnk egy életre összekötött. Annak a fiúnak a szemében nem sajnálat és félelem ült, hanem harag. Láttam, a mellkasa is hevesebben emelkedett és süllyedt, de engem akkor nem ért el. Nem éreztem semmit, csak előre fordultam, és visszasüllyedtem. De ő tudta, hogy a holtponthoz értem, mert felismerte a megadás előtti utolsó pillanatot. Ma sem értem, hogyan cselekedhet egy tizenkét éves ennyire tisztán és megfontoltan. Várt a nap végéig, hogy mindenki elmenjen és, mikor a pillanat megfelelő szögbe kattant, egyetlen percet hagyva neki, megragadta a vállam, és

visszarántott az egyik üres terembe, egy papírfecnit nyomott a kezembe, tele számokkal és írással, amit hadarva magyarázott el.

– Innen tudsz ételt hozni, innen gyógyszert, ezen pedig segítséget hívni.

Értetlenül pislogtam rá. Ez túl konkrét, túl durva impulzus volt a külvilágtól, azt sem tudtam, miről beszél. Egyetlen pillantást vetett még rám, egy szomorú, múltba meredő pillantást, aztán otthagyt azzal a papírral a kezemben, engem is tehetetlenül. És a tehetetlenségből lassan félelem, abból hamarosan rettegés csírázott elő, mert tudtam, hiába tagadom, az arcomra van írva, hogy megtört a kör, hogy történt valami, hogy apu meg fogja látni, hogy... Összegyűrtem a papírt és a zsebembe tömtem. Ki kellett volna dobnom.

De már így is késő volt. Lassabban lépkedtem, kiestem a sodrásból, kiestem a körből, később értem haza, és ő már várt. El kéne... le kéne írnom az egészet? Még most sem megy. Annyira éles az egész emlék, de a fejemben mégis torzabb, mint egy egyszerű verés.

Akit egész életében vernek, rászokik az erőszakra. Azóta alig érzek fájdalmat. Nincs az az ütés vagy seb, ami nagyobb fájdalmat tud okozni nála. Nem tudtam gyűlölni az apám volt. Neki tettem meg mindent, ő volt minden második gondolatom. Tápláltam. De ahogy ott feküdtem, még a zsebemben a papírral, amit ki akartam dobni és éreztem magamon annak a fiúnak a dühös pillantását, és a zsidobadságból lassan elbűjt egy tiszta, mindenre rávilágító, megcáfolhatatlan igazság. Ahogy ott feküdtem, néztem a repedést a falon, rájöttem mindenre. Hogy végtelenül, kimondhatatlanul egyedül vagyok, kifosztva, megalázva, a tönkremenés kapujában.

Apám eltörte a karom. Nehezen szedtem a levegőt, és minden lélegzetem kicsi, vörös halálsikolyokba tömörült, egész életem eddigi lehetőségeivel együtt azelőtt elhalt, mielőtt elhagyta volna a torkom. Hirtelen minden jobban fáj, minden, ami eddig behegedt, de meg nem gyógyult, fáj a karom, a fejem, a végtagjaim, az ízületeim, de semmi nem fáj jobban, mint a jövőm. Bárcsak gyűlöltem volna, bárcsak ne szerettem volna annyira, hogy megvédelmeztem azzal, hogy hagytam, megüssön! Nem volt pillanat az életemben, nem volt nap, hogy ne félttem volna. Miért hagytam, hogy ezt tegye? Mi a fasznak ettem, mi a fasznak szívtam ezt a mocskos, áporodott levegőt? Mi a faszér' születtem meg? Anyám miért szült meg, ha most csak fekszik és sír miattam? Hagyott volna ott egy kapualjban, egy kukában, bárcsak elmentem volna, mielőtt ideértem! Ebbe a semmibe, ebbe a dohos szarba.

Egész este sirtam. Több ezerszer több ezer öngyilkosság pörgött le a fejemben, de mozdatlanul zokogtam tovább, életemben a legrosszabbul, a legmegalázottabban érezve magam, és szégyelltem a gyengeségem, a kibaszott önfeláldozásom miatt, hogy nem is apám, hanem az én tehetetlenségem tette ezt a jövőmmel. Nem is próbáltam soha harcolni. Nem is sejtettem, hogy ez a szörnyű, gyomorforgató érzés, ez a hányinger, ami rám tört, mikor magamra gondoltam, megment. Feloldoz.

Életemben először gyűlöltem magamat és azokat a részeimet, amelyek apámtól származtak. Aznap este csak sajnáltam és utáltam magam, de egyetlen ígéretet nem tettem arra, hogy jobb fiú leszek, hogy majd megfelelek irracionális elvárásainak. Lassan és nyűglődve elszakadtam tőle. Második nap, egy másik körben. Ugyanakkor keltem, leszegett arccal kimentem, reggelit csináltam és megakadt a kezem egy pillanatra. Hallottam, hogy jön.

Felfordult a gyomrom. Meztelennek és gusztustalannak éreztem magam.

– Tudod, hol a helyed, ugye, kölyök? Mikor kell hazaérned?

– Fél háromkor.

– Hánykor?

– Fél háromkor.

Maga felé fordított. Ugyanolyan színűek a szemek. De az övé hályogos és gyűlöletes volt, telis-tele tönkrement életének darabjaival. Az egyik én voltam.

– Tönkretesztek – mondta. – Te és anyád... tönkretesztek.

Nem szóltam. A fekete és lila és csapongó harag fel és fel és fel – Folyton vigyázni kell rátok, annyira értetlenek és engedetlenek vagytok. Nélkülem csak az utcán kéregetnétek, nélkülem megdögölnétek a saját mocskotokban! – És fel...

– Így legalább a te mocskodban dögölhetünk meg!

Megdermedt a levegő, megmerevedett a dohos, teleaggatott fagy. Apám szeme kikristályosodott és a gyűlölet felkigyózott a beázott plafonig. Aztán egy villanás, egy hihetetlenül gyors mozdulat, és apám az üveghamutartóval vágott arcon. Oldalra estem, a padlón találtam magam. Az oromból vér ömlött elő, és vártam, hogy jöjjön a valóság, a droggá vált verés, de nem jött. Csak a gyűlöletes, vörös pillantás.

– Tudd, hogy hol a helyed, szaros! És tartsd csukva azt a mocskos pofád! –

Elment. Az ajtó hangosan csapódott be mögötte és hirtelen minden megmozdult körülöttem. Megmozdultak az évek alatt lerakódott, poros limlomok, a csendes tűrésem, hogy lenyeltem, ahogy tönkreteszti az életemet, hogy végignézem, ahogy leerőszakol anyám torkán egy megállíthatatlan folyamatot, hogy végignézeti velem, mit tesz velem szépen lassan. Már nem az apám. Abban a pillanatban vált minden elviselhetetlenné. A neszek, a recsegések, a bűz, a poros tárgyak, a mozdulatlan, áporodott élet, amit élünk. Minden üvöltött, visított és sírt. Sírtak, mert tudták, hogy soha nem szabadulnak el innen, mert tudták, hogy az egész létük az erőszak, hogy belesüllyednek örökre, magukba szívják, értelmüket veszítve, ezt az egyetlen célt szolgálják. Láttam, hogy ebből áll minden, ebből az erőszakból, ez mozditja a lábakat, a kezeket, ezt tápláljuk, ezért élünk.

Ezt a napot még elviselem.

Minden elfordult, eltorzult, kattogott az agyam és hirtelen érdektelen semmiségnek tűntek a pillantások, a tény, hogy mindenki tudja, hogy látják, hogy nem mozog rendesen a karom és tele vagyok új foltokkal és vörössel, lilával meg feketével. De csak meredtem magam elé, és egyre nőtt és nőtt a tudat, a rögeszme. Azt hiszem, a mostani agyammal visszaemlékezve, nem voltam igazán magamnál folyamatosan egy pontot néztem, és tudom, hogy nem dacból, de látom az akkori énem kívülről, és érzem a körülöttem levők értetlenségét, de nem találom be, nem emlékszem, mi járt akkor a fejemben.

Hazaértem. Most előbb, mint fél három. Ez a kör egyre inkább torzult, hol szűkült, hol tágult, és nem apám, hanem körülöttem. Anyám a kanapén ült. Arcát a kezei közé temette és a szokásos, reménytelen megalázottságában görnyedve sírt, olyan halkán, hogy jobb esetben csak tovább mélyítette a félelmemet, de most a félelemmel együtt a düh is tovább fejlődött, egyre fel és fel és fel... Anya felnézett rám. Ugyanúgy sírt, mint én, és ugyanolyan új foltok és fekete és lila és vörös volt az arca, mint nekem. – Kérlek, ne szólalkozz össze többet apáddal! Tudod, milyen! Nem szabad felhúzni, nem szabad idegesíteni, tudod, milyen heves ember! – Könyörgésétől egy furcsa szégyen nőtt a harag mellé, egy olyan, aminek kódosságán keresztül megláttam anyám arcán a félelmet, mely belőlem csirázott, de mégis értem. Anyám félt tőlem, az egyre irányíthatatlanabb

dühömtől és a ténytől, hogy még mindig ki a legerősebb ebben a házban. Nem én. Nem a haragom.

Mondhattam volna bármit, ecsetelhettem volna a dühöt, amit éreztem, ami abból a fájdalomból növekszik és lüktet elő, amit a törött karom okoz, de értelmetlennek láttam. Még most is annak látom. Anyám már belefulladt, már feladta. Az erőszak rutinja, a hamis, kitekert gondolatai legyőzték a tűrését, elvették a saját eszméit és magukat ültették a helyükre. Apám minden becsmérítő, hamis kétségbeesése elhitette magát velem. S ő már feladta.

Rettenetes volt rádöbbedni, bár sejtettem, de most teljes egészében nyilvánvalóvá vált, ahogy anyám szemében megcsillant az állatias rettegés, hogy egyedül vagyok ellene. Minden ellen. Minden év, minden fagy és tárgy ellen, minden pillantás ellen, amit eddig megéltünk. Amíg zsidbadtan tűrtem a veréseket, biztonságban voltam, de mikor ott ültem az ágyamon, tudván, hogy hamarosan hazaér és rájön, hogy előbb értem ide, erősebben lüktetett a vér az ereimben és tudtam, megalapozottan, okkal rettegek, és meg is lesz a következménye. De túlságosan félttem ahhoz, hogy megnyugodjak és búcsút vegyek magamtól meg ettől az egésztől. És, mikor hazaért, meghallottam az ajtó megszokott recsegését, tudtam, hogy vége. Ma már csak egy értetlen gondolatmaradvány maradt, egy hitetlen gyermek pillantása, aki nem bírja feldolgozni, hogy könnyűnek és megmenekültnek érzi magát, mert az apja túl részeg ahhoz, hogy felfogja, mekkora bajba került a nehezen, évek alatt felépített terrorja, nem látja a fia szemét... Ott ültem az ágya mellett, néztem, ahogy belealszik a félálomban eleresztett rettenetes szavaiba, a „ti teszitek ezt velem” meg a „miattatok tartok itt”-ekbe, a gyűlöletbe, melyet először magába, majd a saját hibájából születő gyermekbe és az azt megteremtő, szerető anyába plántált bele. A második nap éjszakáján már nem sírtam. Csak hallgattam, miként hálnak el bennem az évek, miként zuhannak és vernek visszhangot a gyermekkorok, melyeket megélhettem volna, de elveszítettem, mielőtt a lehetőség elérhető közelségbe vetült volna.

És a harmadik nap a körön kívül.

Mered rám a repedés a falon, az elnémult, lappangó harag összeölelkezik egy sanda bizonyossággal, és én megint úgy érzem magam, mint három nappal ezelőtt. Újra zsidbadt vagyok és poros belül, bár a vihar ott marcangolja a külsőmet, a belsőm már elhajózott az előző kettővel. A harmadik napon minden nesz élesebb belül, de kívül hallgat, mint apám a reggeliző asztalnál. Sokáig nézem őt. A fekete, őszülő haját, a vörös, alkoholista arcát, a szemeiben el-elhaló halálsikolyokat, és tudom, hogy ő az életem, örökre az marad, ha nem is teljes egészében, de az alapköve megváltoztathatatlanul ez a ház, az ablaktalan szobám dohos falán húzódó repedés és a hegek anyám meg az én mellkasomon, a koporsóba is ezzel az arccal a szívemen fognak fektetni. És most sem tudom utálni, mert még mindig az apám. És a férfi felnéz rám, és elkapja a pillantását. Látja a karomat, tudja, hogy eltört, és most tiszta és másnapos és látja, hogy mit tett. Legalább pár percre. Szeretném gyűlölni, de ez nem ilyen egyszerű.

Csendes gyászban tűnik el mögöttem a nap. Ma csak egyetlen ember pillantását érzem magamon, de nem nézek rá. Most mindennel tisztában vagyok. A zsebemben még mindig ott a papír, amit adott, de soha többé nem fogom elővenni, még csak ki sem dobom, hozzá sem érek, nehogy megkísértsen a külvilág, amihez talán nem is szeretném, hogy közöm legyen, mert csak kárt tesz a bentben, csak még több erőszakot szül. A harmadik napon eltemetem a haragot, és hallgatok anyám idegen, állati félelmére miatta és érte,

hogy apu ne bánthassa többször, és eltervezem, hogy egyszer elmegyek, és elfelejtem talán, hogy mennyire meg kell aláznom magam ezzel a tettel.

A harmadik napon fél háromra érek haza. És megdobban valami a csendben, mikor látom, hogy az ajtó résnyire nyitva van. Érzem a saját hazugságaim bűzét, amivel egész nap hitegettem magam, és minden összetörik, amit próbáltam csendben és feledve eltemetni. Benyitok, és anyám a földön fekszik. Csupa vér minden, és az arca... ha nem lenne a szőke haj meg a reggeli ruha, amiben munkába ment, fel sem ismerném, mert az arca egy merő repedés és dagadtság. És felnézek és meglátom őt, most először egyenesen a szemébe nézek és látom minden részletét a szemének. Ha tudnám elmondanám, milyen, az a romboló iszonyat, amivel porrá zúzol mindent, amit szeretned kéne, de nem tudod, mert csak a saját kudarcodat látod benne. Álmodok néha a szeméről, és mikor felébredek és kiszáradva és kiégve érzem magam az emlékek súlya miatt, ugyanúgy bögök és üvöltözök, mint akkor, mikor eszeveszetten, szétszakadozva kapkodtam a lábaimat, kezemben azzal a papírfecnikel, útban az utcai telefonfülke felé.

Dózsa

Maria Lutz-Gantenbein versei

Az etruszk naplóból
(Aus dem etruskischen Tagebuch)

Magdalena Vogelnek

Perugia

A Corso Vannuccin
derűs és komor
arcok
kacagások sikolyok
s tengernyi szó
özöne

Jócskán túl
már
az éjfélen
többszólamú
utcai ének:
egyetlen szava
ébreszti fel csak:
amore

Assisi

Assisiben
viselte
vörös ruháját
először
lángolt
fekete ciprusok
közötti tűzként

Arezzo

Latin csengéstől
megigézve
Arezzoban
kezdte
Északot
felejtteni

Itt történt
első találkozása
a chimerával
s itt lépett először
délészaki földre

Spoletto

Vannak akik
az esti eget
aranyával
elárasztó dómra
néznek alá
Ő meg most
Carducci versét
mondja újra meg újra
melyet
Clitumno forrásánál
idézett
először

Orvieto

Orvietóban
történt a csoda
mikor mágikus-misztikus fény
dőlt be az alabástrom
ablakon át
Még egyszer
vissza akart térni
a muzsikáló
angyali hadhoz:
végtelen fényfolyam
ömlik
a nyitott szárnyak közül

Tarquinia

És Tarquinia
(énekel a szó)
dalba kezdett
S minden hang
csordultig tellett
izzó földjének
jószagával

Siena

Siena
lány toszkán
levegőbe
takarózik
Szelíden
csobog a dél
A Piazzán és a Torrén
szelíd
a te
szemed
San' Catharina
szelíd
a Maestá
fenséges gyásza is
mostan ő is
törékeny puha
madárpihét vitt
az Örömök kútjához
s a táncoló vízből nevetve
jött elő tükörképe

(Cseh Károly fordítása)

1980 húsvétje **Zürichben** (Ostern 1980 in Zürich)

Tányérodon
a pászka
utolsó morzsái...

Ólomnehéz ég
hull az ablakra
s üres székre
zuhan...

Hímestojások
fénylenek át
a hóviharon...

Rálel
a honvággy
szóra a nyelv
és mimózaillat
leng a szobában

(Cseh Károly fordítása)

Szentivánéj (Johannisnacht)

Sugárzó fénye
a napforduló
Tüzének

Sértetlen
az álomféltekék
vize mind

Ezeregyéj
varázsa
szembogaraidban

mikor
dalra
fakadsz

a kővilág siralom-
völgye közepén

(Cseh Károly fordítása)

Az überlingeni tó (Überlingensee)

Felvont vitorlák
duzzadnak a szélben

Melódiával
Telve a lég...

Hullámvölgyekbe
hullnak a már-már végzetes
gondolatok...

Víztükrön
siklik nevetésed
parttól partig
verődik a visszhang

Nagy bárányfelhő-nyáj
legel az égen
s túlnan a messzi mezőkön
fénylik a zab meg a rozs

(Cseh Károly fordítása)

Nyári szerelem (Meiner-Sommer-Liebe)

Télre
fordult az idő

tenyerembe egykor
ezt a szót
róttá az ujjad:
ÖRÖM

Most hideg van
Kezeden
kesztyűt viselsz

(Cseh Károly fordítása)

Volterra (Volterra)

Alabástrom-fényűek
a fehér hasadékok
Szőlő
fodrozódik
a dombok hullámain
Ciprusok sora gyászol
a horizonton...

Ernyős píniák
alatt csobogó
magánhangzók
harmóniája
hívogat

Etruszk múzeum:
párbeszédem
a szerelmespárral
nagyon hosszúra nyúlik...

S a már megcímzett
képeslapot
naplómba
visszateszem
az olajághoz

(Cseh Károly fordítása)

Mária Lutz-Gantenbein (1902–1992) svájci költő. A fordításokkal Cseh Károly (1952–2012) költőre, műfordítóra, lapunk állandó szerzőjére is emlékezünk.